

Monialainen oppimiskokonaisuus vuosiluokille 3–6

Ruokalasta kouluravintolaksi

Iida-Maria Peltomaa KM Otavan opisto

Aija Laitinen TtM Maistuva koulu

2020

SISÄLTÖ

Johdanto opettajalle	3
Kokonaisuuden eteneminen osioittain	3
A: Kouluruokailun ja ruokakasvatuksen nykytilan arviointi	4
B. Virittäytyminen kokonaisuuteen	4
C: Kouluruokailu meillä ja muualla	5
D: Ruokaketju	5
E: Puhetta ruuasta ja ruuan äärellä	5
F: Kouluravintolan äänimaisema	6
G: Ravintola tilana	6
H: Kouluravintolan visuaalinen ilme ja viestintä	6
I: Loppuarviointi	6
Oppiainekohtaiset sisällöt ja tavoitteet	7
Kuvataide	7
Ympäristöoppi	8
Äidinkieli	9
Musiikki	10
Matematiikka	10
Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet	11
L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen	11
L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	11
L3: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	12
L4: Monilukutaito	12
L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	12
L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys	13
L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	13

Johdanto opettajalle

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Kiireetön, viihtyisä ja virkistävä ruokailuhetki varmistaa jaksamisen koulupäivän aikana ja lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä. Ohjatuilla ruokailuhetkillä edistetään kestävästä elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. (POPS 2014, 41-43)

Kouluruokailu koskettaa kouluyhteisössä kaikkia ja toteutuu päivittäin. Monialainen oppimiskokonaisuus onkin oiva mahdollisuus nostaa esille myös kouluruokailuun liittyviä tavoitteita.

Kokonaisuuden eteneminen osioittain

Taulukosta löydät koontina kunkin osion teeman ja toiminnan. Kokonaisuus käynnistyy osioilla A ja B, ja päättyy loppureflektointiin osiossa I. Osiossa H kehitetään kouluravintolan visuaalista konseptia ja se voi kulkea muiden osioiden rinnalla läpi kokonaisuuden. Muiden osioiden toteutusjärjestyksen voi aikatauluttaa peräkkäin tai rinnakkain haluamallaan tavalla. Osiossa mainitut numerot viittaavat Maistuvan koulun kotisivuilta löytyvän ideapankin materiaaleihin.

Osio	Toiminta
A: Kouluruokailun ja ruokakasvatuksen nykytilan arviointi	www.nykytila.fi
B: Virittäytyminen kokonaisuuteen	1. Kokonaisuuden esittely oppilaille 2. Ruokailuhetken havainnointi kaikilla aisteilla (35) 3. Kouluruokailun SWOT-analyysi (91)
C: Kouluruokailu meillä ja muualla	1. Kouluruokaa jo yli 70 vuotta (34, 112) 2. Kouluruuan hinta (41) 3. Ruokahaastattelu (157)
D: Ruokaketju	1. Tutkimusmatka koulun keittiöön (25, 138) 2. Ruuan reitti (122, 124) 3. Oppilas osana ruokaketjua (43) 4. Lautasmalli (161, 154, 121)
E: Puhetta ruuasta ja ruuan äärellä	1. Aiheeseen johdettava keskustelu (38, 96) 2. Ruokamainos (48)
F: Kouluravintolan äänimaisema	1. Kouluravintolan kuuntelu (116) 2. Äänimaiseman kehittämiskokeilu (72, 171)
G: Ravintola tilana	Jonotus, linjasto ja astioiden palautus (11, 119, 151)
H: Kouluravintolan visuaalinen ilme ja viestintä	1. Ravintolan nimi (33) 2. Visuaalinen ilme (120, 135) 3. Kokonaisuudesta viestiminen (90)
I: Loppuarviointi	1. Kouluruokailun SWOT-analyysiin palaaminen (91) 2. Oppiainekohtaisten tavoitteiden arviointi 3. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden arviointi

A: Kouluruokailun ja ruokakasvatuksen nykytilan arviointi

Kokonaisuus käynnistetään toteuttamalla ruokailun ja ruokakasvatuksen nykytilaa arvioiva keskustelu, jossa yhteisen pöydän ääreen kootaan kouluyhteisöä edustava ryhmä, esimerkiksi rehtori, opettajia, ohjaajia, oppilaita, ruokapalveluiden työntekijä ja terveydenhoitaja.

Ryhmä kokoontuu täyttämään yhdessä keskustellen ruokailun ja ruokakasvatuksen nykytilan arvioinnin, joka löytyy osoitteesta www.nykytila.fi. Aikaa kannattaa varata noin 30–45 min. Arviointi johdattaa pohtimaan yhteistä näkemystä toimivista käytännöistä ja mahdollisista kehittämiskohteista, ja näin ollen edesauttaa halua visioida sekä tehdä muutoksia avoimin mielin.

Arvioinnin tulokset jaetaan myös muille kouluyhteisön jäsenille. Samalla voidaan tiedottaa aiheeseen liittyvän monialaisen oppimiskokonaisuuden alkamisesta, jotta myös muut kuin kokonaisuuteen osallistuvat yhteisön jäsenet tietävät mitä on tulossa, ja voivat kiinnittää huomiota ruokalassa lähiaikoina tapahtuviin muutoksiin.

Nykytilan arvio kannattaa säilyttää ja palata siihen säännöllisin väliajoin. Arvioinnin voi toistaa esimerkiksi vuosittain, jotta valittujen kehittämiskohteiden tilannetta ja tavoitteiden toteutumista voidaan seurata ja toimintaa kehittää edelleen.

B. Virittäytyminen kokonaisuuteen

Varmistetaan, että oppilaat ymmärtävät; miten eri oppiaineet linkittyvät kokonaisuuteen; mitä oppiaineiden tavoitteita ja sitä kautta myös laaja-alaisen osaamisen ja työskentelyn tavoitteita kokonaisuudessa edistetään eli mitä oppilaiden on tarkoitus oppia kokonaisuuden aikana; miten edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamista seurataan ja arvioidaan kokonaisuuden aikana.

- Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä (POPS2014, 42). Kouluruokailun voi luontevasti nostaa keskusteluun vanhempainillassa, kuukausikirjeessä tai muussa kodin ja koulun välisessä viestinnässä samalla, kun tiedotetaan aihetta käsittelevästä monialaisesta oppimiskokonaisuudesta. **Ideapankki: [nro 148](#), [nro 195](#)**
- Ruokailuhetken havainnointi kaikilla aisteilla. Tehtävä kannustaa oppilaita tarkkailemaan kouluruokailua uudesta näkökulmasta ja jakamaan kokemuksensa muiden kanssa. Tehtävä sovitetaan oppilaiden taitotasoon sopivaksi. **Ideapankki: [nro 35](#)**
- Oppilaiden näkemykset ja tarvittavat kehitysehdotukset kouluruokailuun saadaan selville toteuttamalla kouluruokailun SWOT-analyysi. **Ideapankki: [nro 91](#)**

C: Kouluruokailu meillä ja muualla

Matkataan ajassa läpi kouluruokailun 70-vuotisen historian ja etsitään yhdessä tietoa kouluruokailusta eri maissa.

- Kouluruokaa jo yli 70 vuotta. **Ideapankki:** [nro 34](#), [nro 11](#)
- Kouluruuan hinta. **Ideapankki:** [nro 41](#)
- Ruokahaastattelu. **Ideapankki:** [nro 157](#)

Mikäli koulullanne on ystävyysuhteita muiden maiden kouluihin, kouluruokailusta keskusteleminen tai esimerkiksi kuvien vaihtaminen kouluruokailusta heidän kanssaan voi olla kiinnostavaa.

D: Ruokaketju

Ruuan reittien ja tekijöiden tunteminen lisää ruuan arvostusta. Kouluravintolan ruokaketjuun tutustuminen antaa ymmärrystä ja raamit sille, mihin kaikkiin asioihin kouluruokailussa voidaan vaikuttaa.

Ruokatiedon nettisivuilta www.ruokatieto.fi löytyy aineistoa ruuan reiteistä. Verkkosivustolta www.ruokatutka.fi löytyy ruuan reittiä käsittelevä peli, lautasmallia käsittelevä ravitsemuspeli ja ruokahävikkiä käsittelevä kestävän kehityksen -testi.

- Tutkimusmatka koulun keittiöön. **Ideapankki:** [nro 25](#), [nro 138](#)
- Ruuan reitti. **Ideapankki:** [nro 122](#), [nro 124](#)
- Oppilas osana ruokaketjua. **Ideapankki:** [nro 43](#)
- Lautasmalli. **Ideapankki:** [nro 28](#), [nro 121](#), [nro 154](#), [nro 161](#)

E: Puhetta ruuasta ja ruuan äärellä

Se, mitä ja miten ruuasta ja ruuan äärellä puhutaan, vaikuttaa ruokailuhetken tunnelmaan ja asenteisiin ruokaa kohtaan. Tässä osiossa pohditaan ruokapuheen merkitystä.

- Aiheeseen johdettava keskustelu. **Ideapankki:** [nro 38](#), [nro 96](#)
- Ruokamainos. **Ideapankki:** [nro 48](#)

F: Kouluravintolan äänimaisema

Tässä osiossa pohditaan kouluravintolan ääniympäristön kehittämismahdollisuuksia.

- Kouluravintolan kuuntelu. **Ideapankki: [nro 116](#)**
- Äänimaiseman kehittämiskokeilu. **Ideapankki: [nro 72](#), [nro 171](#)**

G: Ravintola tilana

Osiassa tarkastellaan erityisesti sitä, sujuuko ruuan jonottaminen ja ottaminen sekä astioiden palautus jouhevasti.

- **Ideapankki: [nro 11](#), [nro 119](#), [nro 151](#)**

H: Kouluravintolan visuaalinen ilme ja viestintä

Luodaan kouluravintolalle yhtenäinen konsepti värimaailmoineen, logoineen ja fontteineen. Myös ravintolan nimi määrittää visuaalista konseptia. Ravintolan visuaalinen ilme kulkee mukana myös kokonaisuuteen liittyvässä viestinnässä.

- Ravintolan nimi. **Ideapankki: [nro 33](#)**
- Visuaalinen ilme. **Ideapankki: [nro 120](#), [nro 135](#)**
- Menu-ständi. **Ideapankki: [nro 56](#)**
- Kokonaisuudesta viestiminen. **Ideapankki: [nro 90](#)**

I: Loppuarviointi

- Kouluruokailun SWOT-analyysiin palaaminen. **Ideapankki: [nro 91](#)**
- Oppiainekohtaisten tavoitteiden arviointi
- Muu palaute kokonaisuuteen liittyen

Oppiainekohtaiset sisällöt ja tavoitteet

Monialaisen oppimiskokonaisuuden esimerkki mahdollistaa erityisesti tässä esitettyjen oppiaineiden sisältöjen käsittelyn ja tavoitteiden edistämisen vuosiluokkakokonaisuuden 3–6 osalta.

Hyödynnettäessä esimerkkiä monialaisen oppimiskokonaisuuden oman suunnitelman pohjana, on syytä tarkistaa, miten oppiaineiden sisällöt ja tavoitteet on jaettu eri vuosiluokille paikallisesti. Esimerkkiä voidaan muokata tilanteen ja tarpeiden mukaisesti, jolloin oppiaineita sisältöineen ja tavoitteineen voidaan joko lisätä tai karsia.

Käytetyt lyhenteet kuvaavat oppiainekohtaisia sisältöalueita (S) ja tavoitteita (T).

Kuvataide

S1 Omat kuvakulttuurit:

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat:

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Mahdollisia tavoitteita (T)
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä moniaistisesti
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yhteistyössä muiden kanssa
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Ympäristöoppi

S1 Minä ihmisenä:

Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään arjen terveystottumuksiin.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen:

Pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan:

Hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien ihmisen toimintaa.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut:

Tutustutaan ravinnon tuotantoon ja ruuan reitteihin.

Mahdollisia tavoitteita (T)
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestäväen kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestäväen kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana
T5 ohjata oppilasta tekemään havaintoja monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja käyttäen
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan tarkoituksenmukaisesti ja vastuullisesti
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia
T15 ohjata oppilasta ekologiseen ajatteluun
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen terveystottumusten merkitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

Äidinkieli

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintätilanteissa.

S2 Tekstien tulkitseminen:

Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja niiden synonyymien merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kuvaavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen:

Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kuvaamiselle ja ohjaavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä. Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen ja ilmaisutapojen merkityksiä.

Mahdollisia tavoitteita (T)
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintätilanteissa.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien ja ohjaavien tekstien tuottamista

T12 tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja

Musiikki

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:

Käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja arjen eri ääniympäristöistä.

Mahdollisia tavoitteita (T)

T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä ja ääntä kuunnellen

Matematiikka

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys:

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti. Tallennetaan ja esitetään tietoa diagrammien avulla.

Mahdollisia tavoitteita (T)

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.

T13 ohjata oppilasta laatimaan diagrammeja

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Mikäli koulussanne opetetaan kotitaloutta vuosiluokilla 3–6, voitte halutessanne huomioida oppiaineen sisältöjä ja tavoitteita myös tässä suunnitelmassa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

Monialaisen oppimiskokonaisuuden esimerkki mahdollistaa erityisesti tässä esitettyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden edistämisen vuosiluokkakokonaisuuden 3–6 osalta.

Hyödynnettäessä esimerkkiä monialaisen oppimiskokonaisuuden oman suunnitelman pohjana, on syytä tarkistaa, onko laaja-alaisen osaamisen edistämiseksi osoitettu paikallisia vuosiluokkakohtaisia painotuksia. Esimerkkiä voidaan muokata tilanteen ja tarpeiden mukaisesti, jolloin laaja-alaisen osaamisen tavoitteista poimitaan omaan toteutukseen sopivimmat täsmennykset.

Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne.

L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Täsmennysehdotuksia:
Harjaantuminen asioiden kriittiseen tarkasteluun
Yhdessä työskentelyn taitojen vahvistaminen
Kuvittelukyvyn käyttö luoviin ratkaisuihin ja rohkaistuminen olemassa olevien rajojen ylittämiseen
Tavoitteiden asettamisen sekä työskentelyn ja edistymisen arvioinnin harjoittelu

L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Täsmennysehdotuksia:
Vuorovaikutuksen, yhteistyön ja hyvän käytöksen harjoittelu
Asioiden tarkastelu eri näkökulmista
Sosiaalisten taitojen, kekseliäisyyden sekä suunnittelu- ja ilmaisutaitojen harjaannuttaminen
Oman kehon arvostaminen

L3: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Täsmennysehdotuksia:
Vastuunotto oppimisympäristön viihtyisyydestä ja ilmapiiristä
Kouluyhteisön yhteisten toimintatapojen kehittämiseen osallistuminen
Ajanhallinnan ja hyvän käytöksen harjoittelu
Omaan ja yhteiseen hyvinvointiin vaikuttavien toimintatapojen harjoittelu
Tunne- ja sosiaalisten taitojen kehittäminen
Päätöksenteon harjoittelu yhteisten tehtävien yhteydessä
Mainonnan vaikutusten kriittinen tarkastelu
Omien valintojen pohtiminen kestävästä tulevaisuudesta kannalta

L4: Monilukutaito

Täsmennysehdotuksia:
Fiktio, faktan ja mielipiteen tarkastelun ja erottamisen harjoittelu
Opetellaan huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkuttaa ostamaan.

L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Täsmennysehdotuksia:
Harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä
Harjoitellaan etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla
Harjoitellaan lähteiden hyödyntämistä oman tiedon tuottamisessa
Harjoitellaan tiedon kriittistä arviointia
Harjoitellaan käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa
Harjoitellaan ottamaan vastuuta välineen luonteen mukaisesta viestinnästä

L6: Työelämätaidot ja yrittäjäyys

Täsmennysehdotuksia:
Järjestelmällinen ja pitkäjänteinen työskentely sekä vastuunotto tekemisestä
Sisukkuus työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostaminen
Vastavuoroisuus, neuvottelutaidot ja ponnistelu yhteisissä työskentelytilanteissa ja yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi
Aloitteellisuus

L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Täsmennysehdotuksia:
Kestävään kehitykseen liittyvien kysymysten ja tilanteiden tutkiminen
Yhteistyön, ratkaisujen etsimisen ja päätöksenteon harjoittelu
Vaikuttaminen ja osallistuminen
Ymmärrys omien valintojen ja tekojen merkityksestä itselle, lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle